Heilige Schrift prediken. En overmits hierbij niet zekere voorlezer N. N. of zekere prediker X., maar een *orgaan der kerk* optreedt, dient de kerk dus te zorgen, dat de gemeente zekerheid bezit omtrent den officieel gebruikten Bijbel.

Geldt dit nu van de *vertaling*, dan geldt het natuurlijk ook van de *uitgaven* dier vertaling. Men weet toch maar al te goed (en het Ned. Bijbelgenootschap heeft ons in dit opzicht heel een staalkaart van bewijzen geleverd) hoe slordig vaak met zulke uitgaven wordt omgesprongen. Lang niet alle uitgevers werken met zooveel conscientie als de Flakkeesche drukkerij.

Bemoeit dus de kerk zich wel met de vertaling, maar trekt ze van de uitgaven dier vertaling de hand geheel af, dan doet ze half werk. Vandaar dat onze vaderen, zoodra er bederf in de uitgaven insloop, de betere uitgaven kerkelijk gesteund hebben. Iets wat inhield: 1°. dat zij zelve in haar dienst alleen deze geautoriseerde uitgaven mocht gebruiken, en 2°. dat ze, behoudens ieders vrijheid, deze geautoriseerde uitgaven aanbeval.

Wel is de kerk ook in dit opzicht veel te kort geschoten, en is zij door dit plichtverzuim oorzaak geworden, dat ook met opzicht tot het gebruik der Heilige Schrift allengs een grenzelooze slordigheid insloop, maar het beginsel is daarom niet losgelaten. De zorge der kerken is te dezen opzichte geëischt en gerechtvaardigd.

Dit nu sluit in zich, dat de kerken ook thans behoorden op te treden, om duidelijk uit te spreken, welke Bijbeluitgaven ze voor kerkelijk gebruik geschikt of ongeschikt achten. En waren de Gereformeerde kerken reeds tot gewenschte eenheid van Synodale saamvergadering gekomen, dan zou denkelijk ook het oogenblik niet meer verre zijn, waarop ze zich van deze taak kweten.

Immers de bedenking dat dit tijd en geld zou kosten, mag hier niet als verontschuldiging gelden. Althans de private uitgaven toonen genoegzaam, dat tijd en geld daarvoor nog wel te vinden zijn; terwijl het vanzelf spreekt dat zulk een kerkelijke autorisatie altoos zichzelf betaalt, en aan de kerken niets behoeft te kosten.

Toch kon hier niet op gewacht. Waar men zelfs uit den Bijbel van het Britsch Genootschap nog altoos den voorlezer heel dapper van het »jong van een os" hoorde lezen, wierd het toch tijd, dat aan zulk een misstand een einde kwam. En toch zoo las en leest men nog altijd. B. v. in Leviticus 22 : 28: *„Gij zult een os. . . . en zijn jong op éénen dag niet slachten."*

Er moest dus raad geschaft.

Omdat ook onze taal niet dood is maar leeft, ondergaat ze gedurig verandering, en is onze manier van schrijven en spreken op menig punt anders geworden, dan in de dagen onzer vaderen. Een „neef," heette toen, wat men thans »kleinzoon" noemt, en al zulke wijzigingen leiden óf tot een geheel anders verstaan van de woorden dan ze bedoeld zijn, óf ze eischen wijziging ook in de uitgaven des Bijbels.

Dit laatste is dan ook op allerlei wijs beproefd. Zelfs Beets waagde er zich aan. Maar noch hij, noch iemand, die voor hem deze taak ondernam, gaf zich behoorlijk rekenschap van de regelen die hierbij te volgen waren, noch kon zich den onmetelijken arbeid getroosten, die hieraan moest ten koste gelegd. Een arbeid die voor elk vel druks op ruim 30 uren arbeids neerkomt, en per aflevering in deze uitgave op niet veel minder dan *honderd*, is te veel voor één man.

Dat kán één man niet doen. Daar was meerderer arbeid voor noodig. Zoodat thans niet minder dan zes personen, elk voor hun aandeel en op hun wijs, aan deze taak medewerken. Zoo moet b. v. elke maal dat het woordeke *een* voorkomt in het oorspronkelijk nagezien, of het onbepaalde lidwoord *een* of wel het telwoord *één* bedoeld is, teneinde dit laatste met twee accenten te schrijven. Anderen die dit op de gis deden, hebben zich telkens hierin vergist, daar in het oorspronkelijk vaak een telwoord staat waar wij dit *niet* zouden zetten, of ook ontbreekt waar wij dit zouden verwachten.

Er is dus geen quaestie van, of een uitgave gelijk deze, waaraan een arbeid wordt ten koste gelegd, waarmeê de arbeid aan de vorige uitgaven besteed, van verre niet in vergelijking komt, *moet* in dit opzicht voorkeur verdienen.

De vraag of deze uitgave tijdig was of *niet* tijdig, legt hierbij geen gewicht in de schaal. Die vraag zou van overwegend gewicht zijn, zoo er sprake was van een nieuwe *vertaling*; niet bij een nieuwe *uitgave* der oude vertaling. Zulk een uitgave toch is *altoos* tijdig en *altoos* gerechtvaardigd, zoodra blijkt, wat thans wel niemand meer ontkennen zal, dat de taal aanmerkelijk verliep, en nog geen enkele uitgave met dat verloop van de taal op wetenschappelijke wijze rekening hield. Voor de kerken kan dit nog anders zijn, voor particuliere uitgevers niet.

En wat de platen betreft, nu, het is volkomen natuurlijk, dat die niet bij een ieder in den smaak vallen; en daarom handelden de uitgevers dan ook zeer wijselijk toen ze niemand die platen opdrongen. Maar dat ze zich niet verleiden lieten, om dusgenaamde *moderne kunst* in hun uitgave van een Bijbelvertaling uit de 17de eeuw op te nemen, getuigt toch voor hun goeden smaak. Platen als de heer Sijthoff opnam, passen eenvoudig in zulk een uitgave niet en breken de harmonie der uitgave.

En of men nu de keurige lichtafdrukken van de koperetsen van Romeyn de Hooghe „leelijk of mooi" vindt, zie, dit hangt met zooveel samen.

Saam onder anderen met de geoefendheid van het oog, om ware kunst van grof fabrickswerk te onderscheiden.

En het is zoo, dit kunstoog is niet aller.

Een onzer lezers doet ons de zeer begrijpelijke vraag, wat toch bedoeld wordt met dat gedurig spreken over een *onderwerpelijke* en een *voorwerpelijke* richting.

Het zijn dan ook foei leelijke woorden, die als basterdkinderen uit een geheel vreemde taal in onze taal opgenomen, altoos een vreemden indruk blijven maken.

Subjective en *objective* gaat in het Latijn best, maar de monnikenvertaling die men in ons Hollandsch door *onderwerpelijk* en *voorwerpelijk* van die beide Latijnsche woorden heeft pogen te geven, is op het kantje af van ergerlijk.

Het is voor onze kleine kleuters, die op een leeftijd van 7 à 8 jaar soms reeds aan de *ontleding* moeten doen, en dan van *onderwerp*, *voorwerp* en *gezegde* leeren, om den kriebel in het hoofd te krijgen. En als men na op school geleerd te hebben, dat het *onderwerp* is de persoon die de daad doet, en het *voorwerp* datgene waar de daad aan geschiedt, dan later in het leven nog van een *onderwerpelijke* en *voorwerpelijke* richting onder de gemeenteleden gaat hooren, dan moet het een gewonen leek wel groen en blauw voor de oogen worden, en is het best te verstaan, dat men eindelijk vragen gaat, zeg ons toch eens duidelijk, wat men met die richtingen bedoelt.

Nu, voorzoover er bij zoo onduidelijken, kunstmatig gefabriceerden kunstterm van duidelijk sprake kan zijn, willen we een poging wagen om aan dit verzoek te voldoen.

Ge kunt u, niet waar, het werk en de de waarheid Gods denken zooals die buiten u liggen en zonder u bestaan, zoodat, al vielt gij weg, of al waart gij er nooit geweest, dat werk en die waarheid Gods toch een en hetzelfde zouden blijven. In dien zin nu genomen, noemt men dat werk en die waarheid Gods *voorwerpelijk*, daarmee bedoelende dat ze aan onzen blik *voorgeworpen* worden. Voor de huisdeur van uw persoon, niet er binnen.

Maar nu kunt ge u ook dit werk en deze waarheid Gods op andere wijze voorstellen. Zoo namelijk, dat ge uw huisdeur opendoet, ze binnenlaat, en alsnu dat werk God's alleen beriet voorzoover het *in u* werkte en *gij* dit merktet, en nu die waarheid Gods alleen bespreekt voorzoover gij ze in u *opnaamt*, ze *kent* en ze *belijdt*. In dat geval nu wordt dat werk en die waarheid Gods niet genomen als een *voorwerp* dat buiten u ligt, maar in u als *onderwerp* ingebracht, en daarom heet zulk een beschouwing dan *onderwerpelijk*.

Zoo ligt de rechtvaardigmaking van den verkoren zondaar in den Middelaar *voorwerpelijk*, buiten u, in Gods raad, in Gods Woord en in het werk van den Christus; maar ze wordt voor u *onderwerpelijk* zoodra gij persoonlijk van deze rechtvaardigmaking het zalig besef erlangt door het geloof.

Is dit nu goed begrepen, dan zal het tevens niet zoo moeilijk zijn, eenigszins duidelijk te maken, wat men onder *voorwerpelijke* en *onderwerpelijke* richting verstaat.

Er zijn namelijk predikers en er zijn geloovigen, die achten dat de zaak uit en de taak voleind is, zoo het werk en de waarheid Gods, *als buiten ons liggend voorwerp*, zuiver en volledig zijn uiteengezet; en die bijna nooit de vraag bespreken, hoe nu dit werk Gods en deze waarheid Gods persoonlijk op en in Gods uitverkorenen werkt; vooral niet onderscheidenlijk naar hun verschillende toestanden, leeftijden en graden van geestelijke ontwikkeling. Zij zijn zoo geboeid door het heerlijk licht dat uit de *Zonne der gerechtigheid* afstraalt, dat ze vergeten te bedenken, dat er ook een *gezicht*kunde en een *oogheet*kunde is, en dat zonder deze beide, het licht der zon voor helaas maar al te velen verloren gaat, ook al schijnt het nog zoo helder aan den hemel. Dit nu zijn lieden die eenvoudig het *voorwerpelijke* drijven, en voor het recht van het *onderwerpelijke*, tot groote schade voor Gods volk, oog noch oor hebben.

Maar omgekeerd zijn er ook weer andere predikers en geloovigen, die altoos met de *gezicht*kunde en de *oogheet*kunde bezig zijn, en er daardoor onbewust toe neigen, om de *Zonne der gerechtigheid* zelve in vergetelheid te brengen. Dezе toch vestigen bijna uitsluitend hun oog op het persoonlijk *ondervonden* werk Gods, en op de persoonlijk hun *ontdekte* waarheid des Heeren. En overmits nu dit werk en deze waarheid Gods in één enkel persoon, of ook in meerdere personen, nooit *het* werk Gods noch *de* waarheid Gods zijn, ontstaat hierdoor het groote gevaar, dat ze ons slechts *een deel* van zijn werk en waarheid leeren kennen. Wel het licht, zooals het door het prisma van enkele zielen valt, maar niet *het* licht gelijk God het van zijn zon doet schijnen. En overmits nu deze mannen bijna uitsluitend de zaak bezien, gelijk ze onderwerpelijk ervaren en gehoord wordt, noemt men deze *eenzijdigheid* de *onderwerpelijke* richting.

Toch ligt op zichzelf in het bestaan van deze twee richtingen nog het groote gevaar niet, mits ze elkaar aanvullen. De gemeente des levenden Gods heeft noch aan het *voorwerpelijke* genoeg, noch aan het *onderwerpelijke*, maar moet *beide* bezitten. De waarheid en het werk Gods moet én in zijn zelfgenoegzaamheid en innerlijken rijkdom ten toon gesteld, én in zijn werking en toepassing op den persoon toegelicht. Er moet *de Zon*, maar er moet ook *het oog* zijn, en op beide, in hun onderling verband, moet aanhoudend gelet.

En al is het nu de roeping van elk prediker, om *beide* te geven, toch zal onze menschelijke beperktheid en eenzijdigheid altoos meenen, dat de één prediker meer bestendig op *de Zon* wijst, terwijl de andere meer neigt om het spelen van het licht in *het oog* te beschrijven.

Mits niet overdreven, is dat dan ook zoo erg niet.

Maar gevaar, ernstig gevaar ontstaat er, a's men nu toekomt aan de vraag der *zekerheid*, en onderzoek doet naar den *grond des geloofs*. Dan toch komt het wel voor, dat menigeen, in stede van dezen *grond des geloofs* voorwerpelijk in Gods Woord te zoeken, dien onderwerpelijk vinden gaat in wat hij of anderen ondervond.

En dit nu mag niet.

Niet alsof eenig kind van God ooit van zijn Bijbel leven kon, zoolang het innerlijk werk des Heiligen Geestes geen band tusschen zijn ziel en dat Woord van zijn God gelegd had. Dat ware de ongerijmdheid zelve. Zonder het innerlijk getuigenis van den Heiligen Geest is het Woord Gods voor ons geen persoonlijke levende waarheid.

Maar de zaak is deze.

In uw ziel kunnen allerlei gewaarwordingen, gevoelige bewegingen en werkingen voorkomen. Die gewaarwordingen, bewegingen en werkingen, kunnen zelfs den vorm van gezichten en innerlijke getuigenissen aannemen. En nu staat het vast dat vanwege de zondigheid van ons hart, van onze verbeelding en ons gevoel, zich hierin allerlei onheiligs en onwaars mengen kan. Zelfs kan Satan er in spelen.

Neem ik dus dergelijke gewaarwordingen, bewegingen, neigingen, werkingen, bevindingen, ervaringen, gezichten, getuigenissen, of wat ook in mij waar, dan kan nooit op dezen zandgrond de waarheid gebouwd, maar moet altoos eerst aan Gods Woord getoetst, welke van deze bevindingen zuiver werk des Geestes en welke onzuivere inmengselen van uw kant of van den kant van Satan zijn.

En zoo spreekt het dan vanzelf, dat er voor goede, waarachtige, steek- en proefhoudende bevinding altoos tweeërlei noodig is: 1°. dat ge uit Gods Woord onderzoekt, welke de genadewerkingen in een zondaar zijn en zijn moeten, en 2°. nagaat of ge iets hiervan in u zelven bevindt.

Voor wat *het feit* dier geestelijke werking betreft moet ge dus persoonlijk altoos steunen op eigen bevinding, maar wat *den inhoud* dier bevinding aangaat, moet ge altoos terecht komen bij het *Woord van God*.

Want neemt ge dit anders, dan wordt Gods Woord numero twee, en uw *menschelijke* indruk van zulk een bevinding numero één, en staat de deur wijd open, om de gemeente geheel van haar vasten *rotsgrond* in den Christus naar het *kruiend overzaand* van menschelijke bevinding over te leiden.

En overmits nu de Synodale organisatie met haar *leervrijheid* dit laatste kwaad zeer sterk in de gemeente gekweekt had, is het een natuurlijk en noodzakelijk gevolg van alle reformatie, dat ze van dezen zandgrond ons naar de *Wet* en het *Getuigenis*, d. i. naar de vastigheid der *voorwerpelijke* waarheid terugroept.

Mits men zich hierbij, en daar kan niet genoeg nadruk op gelegd, nu maar wachte voor de tegenovergestelde overdrijving, en om de Zon *het oog* niet vergete en voor dat oog de heelkunde niet verwaarlooze, d. i. om de waardij van *het Woord* het onmisbare werk van *den Heiligen Geest* in den persoon geringschatte.

KUYPER.

Uit de Pers.

Naar aanleiding van de liturgische innovatiën, die Dr. Gunning in zijn boek over den Eeredienst uit de Goudsche genootschapskerk meldde, schreef Dr. Van der Flier in een Synodaal Haagsch orgaan, dat het gebruik van de XII Geloofsartikelen bij den eeredienst niet meer oprecht was.

Naar aanleiding hiervan zegt nu Ds. Sikkel in de *Z. Holl. Kerkbode* dit:

In eene bespreking van het boek van Dr. Gunning over onze eeredienst zegt de 's Gravenhaagsche kerkbode bij monde van Dr. Van der Flier onder meer, dat het gebruik van de apostolische geloofsbelijdenis aan het begin der godsdienstoefening *bestaat onwaar* is.

Naar het oordeel van dezen predikant moet dus zulk gebruik van de twaalf artikelen worden nagelaten, omdat de voorganger de zekerheid heeft, dat hij *niet* optreedt in eene gemeenschap, die met deze twaalf artikelen instemt.

Hoe schriklijk spreekt deze predikant hierin zijn eigen vonnis uit en dat zijner collega's.

Zij treden dus *niet* in eene gemeente van Christus op, waarin zij toch bij hunne bevestiging beloofden den dienst te aanvaarden. In zoodanige gemeente toch is het credo op zijn plaats, en *mag* niet ontbreken. De belijdenis der twaalf artikelen *moet* bezaamd worden en *wordt* bezaamd in iedere gemeenschap die nog den naam van *kerk* zal dragen. Dr. Van der Flier is echter zelfs niet meer in twijfel, of de gemeenschap, waarin hij optreedt, nog wel in die algemeen christelijke belijdenis staat, maar hij spreekt zich ten stelligste uit dat het *gebruik* dier belijdenis als misplaatst is, en het er nog voor te houden, dat de prediker van het Herv. kerkgenootschap in zoodanig belijdende gemeenschap zou optreden.

Wat moet men dan toch van de bediening van zulke mannen denken!

Zij treden slechts voor een *hoop volk* op, om te prediken. Alle schrituurlijk denkbeeld van vergadering der geloovigen, van samenkomst der kerk van Christus, laten zij los. Heel hun dienst is als die der zendelingen onder de heidenen.

Hoe maken deze mannen het met het *gebed*? Hun bidden op den kansel kan slechts een bidden zijn van den prediker voor de menschen, die onder zijn gehoor zitten; geen bidden der *gemeente*, want een gemeenschap, die belijdt, *is* daar niet. Ook in het gebed dus een geheele miskenning der gemeente.

En toch wordt dan in die samenkomsten, waarin de belijdenis der twaalf artikelen *slechts* onwaar" is, het heilig avondmaal bediend.

Aan wie?

Wel aan allen, die daar binnenkomen, zoo zij slechts aan de tafel willen gaan zitten.

Noemt Dr. V. d. Flier die avondmaalsbediening NIET *bestaat onwaar*? Wij noemen haar een *onheilige vertooning* in eene vergadering, waarin op de instemming met de algemeene christelijke geloofsbelijdenis zelfs niet kan worden gerekend.

Wie dan met de ethische eischen van »ernstig" en »waar" schermt, die late toch van zoodanige avondmaalsbediening af, die hijzelf moet veroordeelen. Waar de algemeene christelijke geloofsbelijdenis als misplaatst wordt afgewezen, daar *mag* geen avondmaal meer bediend worden.

O, dat de oogen van deze mannen werden geopend! En van het *volk* dat hen *volgt*!

De *reglementen* moeten gehandhaafd. Dat staat bij deze mannen *vast*. Daar mag niet aan getornd worden. En waar nu die reglementen de gemeenschap in een toestand brengen, waarin Dr. V. d. Flier gelijk heeft, als hij zegt: »hier is het uitspreken zelfs der algemeenste christelijke belijdenis in naam der gemeenschap *bestaat onwaar*" — daar wordt *niet* tot de waarheid teruggekeerd door de reglementen te verwerpen en de *belijdenis* weer te handhaven. Neen, maar daar eischt Dr. v. d. F. in naam der waarheid (1) de *leistating* der belijdenis en de *handhaving* de reglementen.

't Is waar, er spreekt nog waarheidsliefde uit. Maar een *overechtsche* waarheidsliefde. Geen liefde voor *de waarheid*! Geen *besef* meer van den dienaar des Woords in de kerk van Christus, *de pilaar en vastigheid der waarheid*.

Dr. v. d Flier en zijne collega's die hem aldus in de 's-Gravenhaagsche kerkbode laten schrijven, zonder hem publiek van ongelijk te overtuigen en zichzelven in hun dienst voor de gemeente te rechtvaardigen, komen in een treurig licht te staan.

En het *volk* blijft deze mannen aanmoedigen!

O, had het hen lief, het zou zich aan deze zonde, waardoor zichtbaar het laatste fundament der kerk wordt weggebroken, onttrekken. Dan kwamen deze mannen mogelijk door de genade Gods uit de strikken, waarin nu hun eigen ziele schade lijdt en hun roeping van 's Heeren wege *tot het werk der bediening tot opbouwing des lichaams van Christus* vruchteloos wordt gemaakt en ten slotte door henzelven *losgelaten*, ja *gelooghend* wordt. (Ef. 4: 12. v. v.) 1).

Het is hard voor de Ethischen, die over »waar zijn" steeds zoo hoogen toon voerden, thans zelven op hun beurt van »onwaarheid' beschuldigd te worden, en harder nog voor Van Oosterzees leerling reeds zoo korte jaren na diens dood uit de »vergadering der geloovigen" verhuisd te zijn naar een spreekzaal met gemengd gehoor.

In Transvaal was een predikant, berkomstig uit de Dijkiaansche huizen, tot dadelijkheden overgegaan, om zoo mogelijk ook te Praetoria de kerk weer Synodaal te maken. Fluks was Ds. Van Dijk van D. er bij, om deze Doleantie goed te praten. Wit wierd zwart op het schaakbord, eenvoudig doordien het bord wierd omgedraaid.

Maar over dat omdraaien tikt de *Hoop* hem dan ook duchtig op de vingers.

Het is opmerkelijk, hoe gereed de heer Van Dijk terstond zijn zegel zet op de Synodale handelingen van »broeder" Goddefroy in Transvaal.

Jammer echter, dat hij zich weder door partijdrift laat vervoeren, om met autoriteit te spreken over zaken, waarvan hij toont zoo wat niet met al af te weten.

»Ds. BOSMAN, van Pretoria. . . . sá la Kuyper en Lion Cachet" . . . »in Transvaal aan het doleeren." Dát is, voor ieder, die ook maar oppervlakkig met de kerkelijke zaken in Transvaal bekend is, om te gieren van het lachen.

Bedoeld wordt zeker, dat Ds. Bosman in Transvaal als leider is opgetreden in eene kerkelijke beweging met de Doleantie in Holland overeenkomende, en nog wel, dat hij zulks gedaan heeft met de energie van Dr. Kuyper en de — ja wat? — van Lion Cachet. Terwijl dan Ds Goddefroy daar, zooals Ds. Van Dijk hier, pal staat voor de rechten der Hervormde kerk. Doch, onbekend zoo met den persoon van Ds. Bosman als met den kerkelijken toestand in Transvaal, hakt Ds Van Dijk, in zijn ijver om iets hatelijks aan het adres der Gereformeerden en zeggen, er weer met zijn Doetichemsch bijltje zóó in het wilde op los, dat de spaanders hem zelven om de ooren vliegen.

Immers, als men toch van *doleeren* wil spreken, dan doleeren niet Ds. Bosman c. s. maar ds. GODDEFROY en zijne Hervormers! En dat niet om de leer, zooals in Holland maar alleen om de brooden en visschen, — om kerkgebouwen en kerkelijke inkomsten, en om door den Staat gehandhaafd te worden als *ude* Hervormde Kerk," door deszen in 1858 als de Kerk van den Staat erkend zooals het Hervormd Genootschap in Holland in 1816.

Het boekje, waarvan in dit artikel gesproken wordt, hebben wij nog niet ontvangen en wij kunnen dus nog niet over den inhoud oordeelen. Doch alvast moet aangemerkt worden dat de aanhaling uit Witsius al zeer min past in den mond van een leeraar, die gelijk Ds. Goddefroy in Transvaal doet zijne Gereformeerde mededienaren in Holland, door onware voorstellingen in minachting zocht te brengen, om welke overtreding hem reeds eenmaal, te Middelburg (Nazareth) in Transvaal, door een ouden Voortrekker, zoo goed als de deur gewezen werd.

Dit slechts in het voorbijgaan.

Volgens Ds. van Dijk, is Ds. Goddefroy »in Nederland te goed bekend als een vreedzaam arbeider in de gemeente, dan dat hij een noodeloozen strijd zou beginnen." Maar ook, als „iemand die, als het recht en waarheid geldt, den strijd ook niet ontziet." En zal het voor hem, als »man van karakter" een zware taak" zijn »zoo iets te moeten doen." De strijd, door Ds. G. in Transvaal aangebonden zou dus zijn, alleen door den nood gedrongen, voor waarheid en recht. En vlak hiertegen stellen wij, dat Ds. Goddefroy, op het voetspoor van Ds. van der Hoff c. s., de Gereformeerde Kerk van Traasvaal beroert, vervolgt en tegenstaat; daf hij naar hare stoffelijke goederen de hand uitstrekt ten bate van zijn Genootschap; en dat zijne handelingen oorzaak zullen worden van heillooze scheiding en scheuring onder de Transvalers. Voorts, dat voor dit kwaad minder den *persoon* van Ds Goddefroy verantwoordelijk gesteld moet worden dan wel die Vijandin der Kerk, (Micha 7: 8) de Synodale Organisatie van 1816, die hij in Transvaal vertegenwoordigt, en dient met een ijver, een goede zake waardig.

Om met eere in Doleantie te gaan, moet men den moed bezitten, om er smaad voor te dragen, en dien moed missen de heeren op wie het hier aankwam.

KUYPER.

Officieele berichten uit de Ned. Geref. kerken.

Vergadering der gecombineerde classes Amsterdam—Hoorn—Edam op Woensdag 10 September des voormiddags te 9 ure.

Als Praeses fungeert naar toebeurt Ds C. A. Renier, als Scriba wordt voor deze vergadering aangewezen Ds. H. W. van Loon.

De vergadering wordt geopend met gebed en het lezen van Ezechiel 34.

Van de kerken der classes, voor zoover zij reeds tot reformatie kwamen, zijn er 17 tegenwoordig.

De credentiebrieven worden onderzocht door de BB. Dr. F. L. Rutgers en W. Keizer.

De afgevaardigden van één kerk hadden geen geloofsbrief. Wijl deze kerk voor de eerste maal tegenwoordig is en onbekendheid als verontschuldiging kan gelden, verleent de vergadering recht van keurstemmen.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Drie broeders, van welke twee zijn voorgedragen door de kerk van Amsterdam, terwijl de kerk van Amstelveen voor den derde aanvrage deed, worden onderzocht naar hunne kennis van de geloofsleer enz. door Dr. Rutgers, en naar hunne kennis van de Heilige Schrift enz. door Ds. Van Loon. Daarna houden zij elk eene korte oefening. Opgegeven waren de volgende onderwerpen: Psalm 143 : 2, Luk. 19 : 10 en Joh. 3 : 36.

Aan Br. W. Voordewind wordt bevoegdheid verleend om in de kerken dezer classis te oefenen.

Aan de orde komt hetgeen in Art. 10 van de Prov. Regeling is voorgeschreven. De regeling der vacatuurbeurten en der consulentschappen wordt aan de BB predikanten opgedragen. Omtrent de nog niet ontkomen kerk van Weesp wordt bericht dat den kerkeraad voor de derde maal het verzoek werd gedaan om toch den weg der gehoorzaamheid te bewandelen.

Br. Reuijl vraagt namens de BB. van Uithoorn of de classis het niet mede in het belang van de kerk aldaar wenschelijk acht dat de leiding van het werk der reformatie aldaar, aan de genabuurde kerk wordt toevertrouwd. Nadat eenige inlichtingen zijn verstrekt wordt besloten, aan de classis van Utrecht te verzoeken om aan de kerk van Mijdrecht mandaat te geven ter verzorging van de kerk van Uithoorn, aangezien de bearbeiding van die kerk door de kerk van Mijdrecht gemakkelijker en beter zal zijn dan door eenige kerk van onze classis.

Voorlezing wordt gedaan van het rapport der Deputaten naar de Voorloopige Synode binnen Leeuwarden, in de maand Juni gehouden. De bespreking en de beslissing der Synode, in zake de voorstellen door deze classis ingezonden, worden in het rapport bijzonderlijk vermeld.

Voor de andere besluiten wordt verwezen naar de Acta, die binnen korten tijd zullen worden uitgegeven, terwijl nog werd medegedeeld, als te zijn van dadelijk belang:

1. dat zij, die volgens Art. 8 K. O. zich presenteeren tot den dienst, voortaan niet onderzocht zullen worden door de classis, maar door de Synodale Deputaten voor de examina en vier ouderlingen, daartoe door de Synode benoemd;

2. dat de Synode oordeelde, bij vernieuwing de kerken er op te moeten wijzen, hoe zij, die klagen omdat haar geen recht geschiedt, zelve recht te doen hebben aan hare zusterkerken, die in rechten moeten optreden. De driemaandelijksche collecte voor de proceskosten kan en mag niet nagelaten;

3. dat tot Synodale Deputaten voor de noodlijdende kerken zijn benoemd de BB. W. Hovy, Ds. K. W. Vethake en Mr. A. W. van Beeck Calkoen, tot welken iedere classis zich kan wenden, indien zij niet bij machte is genoegzame hulp te bieden.

De deputaten die vanwege deze classis de vergaderingen der Synode hebben bijgewoond worden bedankt. Der vacante kerken wordt aanbevolen het beroepingswerk te beginnen of voort te zetten en die broeders, welke niet onderzocht zijnde, haar nu en dan met een stichtelijk woord dienen, dringend uit te noodigen zich te laten onderzoeken door de classis.

De kerk van Amstelveen vraagt: mogen bij de behandeling van tuchtzaken ook Diakenen tegenwoordig zijn? Met verwijzen naar Art. 38, K. O. wordt geantwoord: zeer zeker als ze deel uitmaken van den kerkeraad en niet afzonderlijk, maar met de opzieners vergaderen.

Gelezen wordt een schrijven van de kerk van Holysloot, houdende bericht dat bijna de halve som, benoodigd tot den bouw van een kerkgebouw bijeen is, maar dat het overige buiten de gemeente zal moeten gezocht, waarbij de hulp en aanbeveling der classis wordt gevraagd. Het schrijven wordt doorgezonden naar de Synod. Deputaten voor de noodlijdende kerken, met aanbeveling der classis.

Komt aan de orde het voorstel om een deel der kerk van Amstelveen in te lijven bij de kerk van Ouderkerk. Ter tafel is een gedetailleerd schrijven van den kerkeraad van Amstelveen en een stuk geteekend door de daarbij betrokken leden, die de aanneming van het ingediende voorstel wenschen. Wordt besloten dat het deel der gemeente Amstelveen, dat begrensd wordt door den Amstel van af de Roode Paal tot aan de Kalfjeslaan, de Kalfjeslaan tot aan den middelweg, den middelweg door den Middelpolder en middelweg door den Bovenkerkerpolder en de Hollandschedijk, zoolang dit in het belang der kerk is, bij de kerk van Ouderkerk zal worden gevoegd.

De missive van de voorloopige Synode aan de Deputaten der Chr. Geref. Kerk, benoemd voor de zaak der hereeniging van alle Geref. Kerken in Nederland, wordt voor kennisgeving aangenomen.

Ter tafel is verder een brief van een catechiseermeester en oefenaar, die in verschillende kerken dienst doet, maar liefst een vasten werkkring heeft. De classis kan hem dien niet bezorgen, maar beveelt hem der kerken aan, die bij het catechetisch onderwijs hulp van elders behoeven.

Aan het verzoek van een broeder, die zich volgens Art. 8 K. O. voor den dienst wil presenteeren en daarbij een getuigschrift voor de classis noodig heeft, wordt voldaan.

De kerk van Monnikendam draagt een broeder voor, die onderzocht wenscht te worden overeenkomstig Art. 13 van de Prov. Regeling. Wordt geantwoord dat D. V. in de vergadering van Maart aan het verlangen zal worden voldaan.

De voorzitter vraagt of de driemaandelijksche collecte voor de proceskosten in alle kerken geregeld wordt gehouden. In de meeste kerken heeft zulks plaats. De kerken, die hierin nalatig waren, zullen hare verplichting nakomen.

Bussum vraagt hoe te handelen met vreemdelingen die het H. Avondmaal wenschen te gebruiken? Wordt geraden in kerken, waar zich dezelken bevinden, die er tijdelijk verblijf houden, bij de voorbereiding af te kondigen dat leden van een andere kerk, die ten H. Avondmaal willen komen, zich vooraf bij den kerkeraad moeten aanmelden. Komen er ter kerk die aan dat verzoek niet voldeden, dan zal hun door den ouderling terzijde gevraagd worden of zij in hun eigen kerk toegang hebben.

Sloterdijk wenscht dat er beter voorzien worde in de bediening des Woords. Wordt geantwoord dat het bij het klein getal dienaren niet beter kan, maar dat door de vervulling van de vacature te Zaandam, er alweer eenige vooruitgang kwam.

Amstelveen acht eenparigheid noodig bij het lezen van het formulier van den Heiligen Doop, vooral ten opzichte van de derde vraag. Na eenige bespreking wordt besloten dit punt te plaatsen op de agenda van de volgende vergadering.

Buiksloot vraagt wanneer de kerkvisitatie wordt gehouden en vernemt dat de Deputaten reeds enkele kerken bezocht hebben en in den loop van dit jaar de overigen zullen visiteeren.

Purmerend deelt mede dat een lid dier kerk naar eene genabuurde kerk vertrok, welke nog niet tot reformatie kwam en zal gaarne hooren hoe er in deze moet gehandeld worden. Het antwoord luidt, de naam van dat lid kan voorloopig geboekt worden als elders woonachtig.

De Praeses sluit de vergadering te 4¼ uur met dankzegging.

Buitenland.

Rusland. Veroordeeling van den predikant Tilling. Toestanden in de Baltische provincien.

Klaarblijkelijk wil de Russische regeering het Erastiaansche stelsel, dat in deze woorden is saam te vatten: »*cujus regio, ejus religio*", (bij die het bewind in handen heeft, heeft

---

1) Wij verwijzen hierbij naar de leerrede, de eenheid der kerk uitgesproken bij de aanvaarding van den dienst des Woords te 's-Gravenhage door J. C. Sikkel, Amsterdam J. A. Wormser 1888. Zie vooral bladz. 21 v.v.